

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 51. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992360081968/facsimile.pdf> (tilgået 08. maj 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Tungsind, hans Selvsyge, hans ydre Kulde og tilbagetrængte indre Brand genfindes uden denne ydre Foranledning hos en hel Skare af Aarhundredets betydelige Aander og i en lang Række af fremragende digteriske Karakterer (Tiecks *William Lovell*, Friedrich Schlegels *Julius*, Byrons *Korsaren*, Kierkegaards *Johannes Forførelser*, Lermontovs *Vor Tids Hell*). Disse Træk udgør det fælles europæiske Stempel, som Begyndelsen af det 19de Aarhundrede paatrykker sine poetiske Helte.

Men hvad der præger *René* særligt som et Værk af den begyndende Reaktion, det er det Sigte, hvorimod Fortællingen er rettet og som den kun har tilfælles med én af de nævnte Frembringelser, Kierkegaards *Johannes Forførelser*: den er Led i et større Hele af udpræget moralsk og religiøs Beskaffenhed; den angives at være skrevet udelukkende for at advare mod den Sjælstilstand, den skildrer, og for at vise Kristendommens Herlighed og Uundværlighed som de syge Sjæles Tilflugt. Den erklærede Hensigt med *René* er nemlig, med Amélie's Eksempel for Øje, at godtgøre Nødvendigheden af Nonneklostrenes Genoprettelse, da der kun i Klostret findes Frelse for visse Forvildelser. Rigtig nok strider den udtalte fromme Tendens og det højst ufrome Indhold paa en lidet opbyggelig Maade imod hinanden. Men ogsaa dette Træk er typisk for Reaktionen og genfindes f. Eks. i de første Dele af Kierkegaards *Enten—Eller* og *Stadier*. Grundstemningen er overalt en vildt genial Nydelsestrang, som tilfredsstilles ved at blande Tanken om Død og Ødelæggelse, et vist satanisk Raseri ind i den ellers saa blide og saa naturlige Følelse af Lyst og Lykke. Det nytter da lidet, at der her som i *Aiata* paa rent udvortes Maade underlægges Værket en afgjort katolsk, ja endog præstelig Tendens; Understrømmen deri er en alt andet end kristelig, ja alt andet end religiøs.

Men denne Understrøm, saa uren eller blandet den hos den enkelte store Forfatter kan være, udspringer fra en sjælelig Tilstand, der er givet med Menneskeaaandens store Revolution. Alle de Sjælssygdomme, som udbryder under denne, kan opfattes som Udslag af to store Begivenheder: Individets Løsgivelse og Tankens Frigørelse.

Individet løsgives. Ikke længer tilfreds med at blive paa det Sted, der er den Enkelte anvist, ikke nøjet med at drage sin Fure paa sin Faders Mark, men løst af alle Stavnsbaand og udfriet fra ethvert Vornedskab føler Manden nu for første Gang